

Теолошки погледи

БЕОГРАД 1990.
ГОДИНА XXII
БРОЈ 4

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

Епископ Данило Крстић

Иконограф: слуга Лепоте Божије

Бог је по Својој Суштини неописив, непјимив — вечно тајанство. Зато је свака теолошка беседа о Њему, као и слика, непримјерена достојанству Његовом. Али Он је благоизволео да се стварно јави у Старом Завету: Аврааму као Три ангела и Мојсеју као Светлост на Синају и као Огањ у Несагбривој Купини...

Ако се пењемо лествицом апофатике (као Мојсеј на Синај) можемо се приближити надкосмичкој реалности где је све другачије него у овом створеном свету. На прагу неизрецивости треба да умијемо ум новозаветном молитвом-усликом: *Бог је Господ и јави се нама!* Јер Један од Тројице постао је Човек са именом Исус. Од тада имамо дужност да проповедамо Бога кроз сликање човечанског Лика Његовог — Иконе Његове.

Исус Христос није обичан човек, нити Јеврејин, него Божанска Личност у човечанском Телу. Прво Његово одеело црвене боје означава Његову Божанску природу (боју Огња Љубови Тројичне), а друга плава хаљина указује на Његову човечанску природу (боју наше планете — њеног неба и океана). Док златни ореол пева тајну Преображења, када је Његова вечна Божанска Светлост (до тада сакривена под кожом Његовог Тела) избила кроз Његово Лице и одеело, па је Његов лик блистао јаче од космичког сунца...

Аскеза је средство за очистићење духа, жеђ од Божанским енергијама, глад за неувенивом Лепотом Бога у лику Христа.

Икона је света слика некога свеца који је подвигом успео да постане сличан (подобан) Богочовеку Исусу. Он је испунио жељу старозаветних пророка и царева да виде Лице Бога свог. У светом Шатору старог Израила већ су постојале иконе ангела на завеси и над поклопцем Ковчега. (Друга Заповест је забрањивала само огреховљеним бићима да буду сликана). Слика некога грешника је *идол*, а слика која представља неко свега биће је *икона*.

Па ако су већ у Старом Завету сликали ангели, онда утолико пре мора бити сликан Творац Ангела који је постао Човек, загрлио на Крсту цело човечанство као Цркву-Невесту, и Воскресенијем Својим уздигао и материју овога света и читаву творевину у нераскидиви брак са Логосом, са Смыслом.

Сваки даровити сликар несвесно велича ту свадбу Неба и Земље, а сваки Богољубиви иконописац то чини свесно — као своје литургијање. И зато је лик Богочовека Исуса у православном живопису најлепши „портрет“ под небом и на небесима. А најлепши женски лик је „портрет“ Богородице Марије...

Сваки православни иконописац је слуга Лепоте Божије, који проповеда о Богу помоћу својих боја и цртежа. У то име спреман сам да сваком традиционалном зографу целивам руку, као и добром попу златоусту.

Отпадија Запада од православне иконографије (у доба Ренесансе) довела је сликарство Запада до без-човечног и без-божног Енформел-а, који означава прогон човековог и Богочовековог лика са сликарског платна...

Сујетни сликари овога трулежног света одричу иконописцима оригиналност. Међутим, оригиналан (изворац) је само онај који допире до Извора, до Бога... У том смислу добар иконописац јесте оригиналан, јер воли и слика „Оригинал“ *Бога у телу Исуса Христа*. Он постиже највећи степен слободе кроз „монашко“ одрицање од својевољности, налази своју неповивост у личном избору тема и израза из Светога Предања. Србин иконописац нарочито воли ликове светих ратника и светих мученика. Опева њихово јунаштво са Богом.

Часни крст који носи православни иконограф је скован из две опречне заповести: *Не смеи бити лени койиста*, и: *Не смеи измишљати нештојеће ушваре!*

Жан-Пол Сартр је рекао: „Свет је овај неправедан. Ако се са њим саглашаваш — постајеш саучесник у злу. Ако га мењаш — постајеш целат“. Међутим, православни уметник има мудрост у разликовању духова: он се саглашава само са лепотом преображенога света — откривеног у Христу Богу. И тај Највећи Уметник (Бог) даје му храброст да мења најпре себе, па и свет око себе — уношењем и чудесним умножавањем хлебова Лепоте Божије...